

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема „Модел за организирани занимания със спорт и олимпийско възпитание през свободното време на деца от 10 до 14 години” представен от докторанта на самостоятелна подготовка Никола Димов Георгиев с научен ръководител доц. Лозан Митев, доктор за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ)”

Рецензент: проф. д-р Мария Василева Тотева, дмн

Бъдещето на една нация зависи от комплексните характеристики на младото поколение. Това налага прилагане на подходящи програми за укрепване на здравето, повишаване на психо-физическите качества и двигателната активност на децата и подрастващите. Заниманията по физическо възпитание и спорт в свободното време са едни от основните компоненти в здравословния начин на живот. Всичко това определя актуалността на разработената проблематика в представения научен труд.

Дисертацията е в обем от 179 стр., от тях 36 стр. са приложения, които включват програми за обучение и занимания по 10 вида спорт; тестове за контрол; анкетни карти. Извършено е онагледяване чрез 19 таблици и 12 фигури. Библиографският списък е от 112 заглавия в т.ч. 14 интернетсайта и 18 вида документи.

След насочващ увод, докторантът представя своя план за постановката на проблема, диференциран в три части. В първата се коментират причините за ниската двигателна активност на подрастващите, във втората се обсъжда здравословното състояние на 12-14 годишни ученици, а в третата – причини за асоциални прояви в средната училищна възраст.

Обсъждането на тенденциите към намаляващата двигателна активност на учащата се младеж се основава на публикациите на ред автори, които изтъкват голямата роля на материалната база; неефективността на обучението по физическо възпитание; недостатъчно

участие в спортни занимания в свободното време и др. Посочените проблеми са тясно свързани със здравословното състояние на учениците като наднормено тегло, хипертония, заболяване на дихателната система, гръбначни изкривявания и др. Тези проблеми са проучени от представителни изследвания, които докторантът анализира във връзка със своята теза. Актуална информация е представена за рисковите фактори на противообществените прояви в 12-14-годишна възраст като се изтъква, че спорта може да противодейства на подобно поведение.

В раздел 1.2. Н. Георгиев привежда данни за основни нормативни документи (наши и чуждестранни), регулиращи спортната политика. Той обсъжда социалните функции на физическото възпитание и спорта, но смятам, че част от текста би могъл да се обедини с други части на обзора, а таблица 1 не е особено подходяща за този раздел.

Основните постановки на Олимпийското възпитание са добре представени като особена значимост, имат ясно формулираните форми на възпитателна и образователна работа с учениците в тази насока.

В два раздела (1.6 и 1.8) се коментират промените във физическото развитие, физическата дееспособност и психо-моторните признаци в интензивния период на развитие между 12-14 години. Било е уместно тези текстове да бъдат обединени и анализирани комплексно. Те в дисертацията са разделени от „Характеристика на свободното време“. Този материал е от основно значение за цялостната концепция а дисертационния труд. Той включва управление на спорта в свободното време, теоретичният му модел и социални функции, който текст е добре обсъден. По-уместно е след него да се представи модела за организирани занимания със спорт и олимпийско възпитание през свободното време. Той също е могъл да бъде по-подходящо структуриран, започвайки с концепцията, задачите (в различен аспект), организационните въпроси и т. н.

В обзора е дадено подробно описание на програмите и методиката на занимания по отделните видове спорт, включени в модела

за Олимпийско възпитание на учениците. Те са съобразени с основните педагогически принципи и могат да бъдат адекватно реализирани. Независимо от това, по-подходящо е този материал да бъде включен в приложението като теоретична и методична част на съответните практически програми по спорт.

Смятам, че Н. Георгиев успешно е обсъдил литературните източници по проблема и проявява умение да работи с тях. Въз основа на библиографския материал и личен опит, той оформя своята работна хипотеза, която е добре обоснована.

Изхождайки от нея е формулирана реалистична цел, а именно създаване на модел за спорт и олимпийско възпитание през свободното време на 12-14 годишни ученици. Оформени са, произтичащи от нея 4 основни задачи. Тъй като последната касае „проектиране на теоретичен модел“ то би могла да се изведе още една задача (по-късно реализирана), отнасяща се до разработване на програми за практическо приложение на отделните спортове.

Моделът на научното изследване е представен пригледно. Той включва експериментален контингент от 100 ученика на възраст 12-14 години, с които се провеждат различни програми за занимания с физическо възпитание и спорт основно във ваканционните периоди. Тук е необходимо да се конкретизира продължителността на експеримента и заниманията, което е отбелязано в литературния обзор между другото. Извършено е тестиране на 4 физиометрични показатели (пулс, максимално и минимално кръвно налягане, тегло) и 6 за физическа дееспособност (динамична гъвкавост, совалково бягане, сила на ръката, сила на коремната мускулатура, 300 м. бягане, скок на дължина от място. Не е отбелязано, че при различните занимания се използва част от изследователската батерия, както и че са извършени двукратни изследвания – в началото и края на приложената програма. Не се съобщава кои видове спорт ще бъдат включени в тренировъчната програма.

Данните са обработени чрез алтернативен, вариационен и сравнителен анализи.

Обсъждането на резултатите започва със сравнителен анализ на промените в 7 теста в началото и в края на заниманията по лека атлетика с момичета и момчета. Общо взето, те показват положителни резултати, които не са много изразени, но повечето са статистически достоверни.

Съобразно програмата учениците са занимавани с народни хора и тествани чрез 5 теста. И при двата пола се установяват положителни промени в параметрите.

Следващите спортове, които са приложени като вид двигателна активност са бадминтон и тенис на маса. При тях в сравнителен план диференцирано са използвани специфични спортно-технически показатели, както и измерване на пулса и кръвното налягане. Резултатите показват добро повлияване на изследваните признаци през експерименталния период.

Логично би било след посоченото обсъждане да се анализират резултатите от цялостния педагогически експеримент, но те са представени в по-късен раздел (3.6). Независимо от това, аз ще ги рецензирам в контекста на първото изследване. Докторантът извършва обобщен анализ на данните от приложения авторски модел. Анализирани са измененията на всички тестове от изследователската батерия, съобразно половата принадлежност. Общо взето резултатите са еднопосочни като при повечето параметри се установяват положителни статистически промени, които подкрепят заключенията за ефективността на приложената програма.

Част от методиката на проучването представлява анкетирането на ученици и спортни специалисти по отношение на различните аспекти на спортните занимания в свободното време. По-подходящо е било с този материал да започне раздела (това е съобразено в автореферата) като първоначално се представи становището на работещите в областта

на спорта. Тяхното компетентно мнение е групирано в 10 направления, които ясно очертават приоритетите в това направление.

Анкетираните ученици в основната си част изразяват своето положително отношение към заниманията по физическо възпитание и спорт в свободното време, наред с представяне на причините, които обуславят недостатъчната двигателна активност. Втората част на техните отговори се отнасят до оценката им на заниманията след завършване на експерименталната програма, която те оценяват особено положително. Може би е било по-информативно да се поставят по-голям брой въпроси, които да бъдат интерпретирани в заключителната част на дисертацията.

Специално внимание заслужават материалите, включени в приложението. Те се отнасят до цялостното планиране на заниманията със спорт в свободното време по 10 вида спорт (лека атлетика, народни хора, футбол, баскетбол, волейбол, тенис на маса, бадминтон, плуване, туризъм, основна гимнастика) в рамките на 76 занимания в продължение на 5 седмици. Представената структура на модела в седмичното възпитание онагледява успешно тренировъчната програма. В нея е включена ежеседмична лекция (?), свързана с Олимпийското възпитание).

Трудът завършва с 7 извода, които общо взето отразяват основните резултати от проучването. Уместно е било известно преструктуриране като обединение на 1 и 3 извод и разместване на 5 и 6 (т.е. в обратен ред).

Оформени са 4 препоръки, които са насочени към практиката, но втората има твърде обстоятелствен текст, който в този вид не е твърде подходящ.

Основните приноси на научната теза са в следните направления:

1. Обоснована е концепцията за съчетаване на двигателната активност с Олимпийското възпитание на младежта и необходимост от оптимизация в тази насока.

2. Апробирана е комплексна програма за занимания със спорт и възпитание в Олимпийските ценности в свободното време, която съдейства за положителните психо-физически промени на индивида.

3. Разработени са конкретни методични указания за прилагане на разнообразни спортни дисциплини, които подпомагат професионалната квалификация на учители, треньори и инструктори, работещи в тази насока.

4. Предложеният модел може да бъде успешно адаптиран при занимаващи се от всички възрасти в групите за спорт в свободното време.

Освен положителните качества на дисертационния труд , в нея са допуснати и някои слабости, които бяха споменати. По-съществените се отнасят до грешки в библиографията; реструктуриране на отделни текстове и раздели; необходимост от по-ясно изясняване периода на изследванията и препоръките при формиране на бъдещи групи; необходимост от изясняване теоретичния характер на Олимпийското възпитание и по-точно как се осъществява.

Във връзка с темата на дисертацията са публикувани 4 статии.

Авторефератът отговаря на необходимите изисквания.

Заключение

Докторантът Никола Георгиев е мотивиран специалист като учител по физическо възпитание, треньор по тенис на маса, магистър по спортна психология. Той има педагогическа квалификация като възпитател в Дом за деца лишени от родителски грижи и учител по физическо възпитание. Неговата биография се допълва от 10-годишната му организационна дейност като доброволец, организатор, координатор и участник в ред практически програми на различни институции.

Богатият му професионален опит го мотивира към разработване на настоящия докторски труд, който притежава гореизтъкнатите от мен научно-практически достойнства. Въз основа на това предлагам на Уважаемото научно жури Никола Димков Георгиев да бъде удостоен с образователната и научна степен „доктор” съобразно ЗРАСРБ и Правилника на НСА „Васил Левски”.

Рецензент:

проф. д-р М. Тотева, дмн